

E. HOLT
12352 MOORPARK
NORTH HOLLYWOOD
CALIFORNIA

AIR MAIL

1957 július 4.

Drága, szeretett Gyermekeim,

Magyari Pista, Eragó Sándor, Godáts Andris, Oltváry Jóska,
Csányi Pali, Ocskai Miska, Singer Pista,

(Mindegyiktek kap egy példányt ebből a levélből; Vasváry Ödön is)

Mélységes örömmel és komoly megilletődéssel vettem bájos, közvetlen és boldog emlékeket felelevenítő leveleteket, melyet hűen fogok megőrizni, mint változatlan baráti érzelmek szép bizonyítékát.

A hajdani hatvan nebuló legtöbbször eltűnt, többek szétszóródtak a nagyvilágban. Csányi Pali kivételével, egyiketektől sem kaptam hírt a most lezárult fél évszázad folyamán.

Hadd emlékezzünk meg itt hűn szeretett Ipi bácsinkról, ki a legkitűnőbb embernevelő volt, akinek nagyon sokat köszönhetek. Áldja meg az Isten halá póraiban. Requiescat in pace.

Van valami sajátságos természeti erő, mely mindenfajta vonzalom közül legerősebbé és legmaradandóbbá kovácsolja az iskolapadokon gondtalanul létrejött pajtasságot. Ezt a köteleket én a mai napig teljes mértékben érzem.

Jólesett, hogy diáksínyeimről is megemlékeztetek. Egyetlen hasznavehető tulajdonságomnak tekintem, hogy mindig kerestem az élet vidám oldalát és képes voltam, még szomorú vagy káros, veszélyes és néha tragikus helyzetekben is, a dolgok humoros oldalát is felfedezni. Nem képzelődés, hogy ez a képesség sokszor lehetővé tette, hogy gondok súlya alatt, tárgyilagosan tudjak intézkedni és megtaláljam a helyes utat nehéz problémák megoldásához.

Nem száradt ki belőlem a humorérzék és azt hiszem, hogy ez kimélt meg engem a korról járó megsavanyodástól. -

Talán érdekeli Titeket a következő, erősen tömörített beszámoló a legutóbbi ötven esztendő alatt viselt dolgaimról:

(Sic itur ad astra:) Érettségi után, jó apám beiratott a bécsi Export Akadémiára. Engem azonban nem érdekelt a nemzetgazdaságtan, áruismeret, könyvvitel, váltójog, stb. és suttyomban felvitettem magam az egyetem orvostani osztályára. Az első év leteltével, a lausanne-i orvosi egyetem nyári tanfolyamára iratkoztam be.

Lausanne után leszolgáltam önkéntesi évemet és azután alkalmam nyílt Londonban kerülni, hol, egy nagybátyám révén felvettek az ottani Angol-Osztrák Bankba. Reggel 10-re kellett a hivatalban lenni. Én gyakran megkértem és taxival robottam a bankhoz az utolsó pillanatban. Egy nap behív magához az igazgató és prédikációt tart, hogy nincs joga magánéletembe beleszólni, de megígérte volt nagybátyámnak, hogy szemmel tartja viselkedésemet. Tehát jogom van taxin jönni

a hivatalba, azonban, amikor ~~é~~ volt 20 éves, akkor omnibuszon utazott. Megígérttem hogy példáját követni fogom.

Másnap reggelre béreltem egy omnibuszt (akkoriban 2 fontért lehetett egy omnibuszt magánhasználatra, egy órára kibérelni) és úgy intéztem a vezetővel, hogy pontosan akkor érkezünk a bank bejáratához, amikor az igazgató, ki a földalatti állomástól gyalogolt oda, éppen megerkezik. Az igazgató mezt, hogy miért áll meg egy omnibusz a bank előtt, ami még nem fordult elő, mire kiszálltam az egyébként üres omnibuszból, illedelmesen megemeltem kalapomat és bementem a szótlan igazgató elé.

Az első világháborút megelőzőleg, négy évet töltöttem Londonban. Bankbeli időtöltésem mellett, jártam festőiskolába, állattenyésztési tanfolyamra és szoknyavadászatra is.

Az első világháború kitörésekor, egy pillanatnyi idővesztés nélkül bevonultam a debreceni 39-es gyalogezredhez, mint ifjú hadnagy. Háromszor sebesültem, 9 hónapig fektüdtem kórházban és évekig jártam mankókon, majd, egy támasztómasinával derekamtól talpamig és bottal. Ily állapotban voltam, a háború utolsó 2'éve alatt, Mackensen tábornagy K.u.K. összekötőtisztje Bukarestben. Kaptam Ferenc József rendet, katonai érdemkeresztet, signum laudis, német vaskeresztet, bolgár katonai érdemrendet és még néhány apróságot.

Néhány hónappal a háború után visszatértem Londonba, de, mint volt ellenséges katona, nem kaptam állandó tartózkodási engedélyt. Három éven keresztül utazgattam Szeged és London között. Minden alkalommal csak két-három hónapig maradhattam Londonban, míg végre 1922-ben megkaptam az állandó engedélyt.

Tekintettel arra, hogy Angliában nagy volt az ellenszenv a németekkel szemben, némethangzású Winkler nevemet 1921-ben, m.kir. belügyministeri engedéllyel (azután a londoni legfelsőbb törvényszék hozzájárulásával) a rövid, semleges és ártalmatlan Holt névre változtattam, ami lehet angol vagy skandináv vagy más is. Egyben, ugyan-csak belügyministeri rendelettel elbocsájtást nyertem a magyar állampolgárság kötelékéből, ami szükséges volt a brit állampolgárság elnyeréséhez.

Brit útlevelemmel azután megkezdtem kóborlásaimat és beutaztam a legtöbb európai és jó néhány tengerentúli országot. Akkor imertem meg Kaliforniát és rájöttem, hogy ez az a hely, hol — sok hátránya dacára — oly élet létezik, amelyet én élni kívánok. Világváros és falu keveréke. Falusi magány és minden kulturigény kielégítésének lehetősége. Állandó napsütés, mely betölti az emberek lelkét. (Nem mintha itt nem volnának rablógyilkosok.) Természeti szépségek, melyet magasabbra értékelek, mint márványpalotákat és lovasszobrokat. Itt lehet nagyon szerényen is, boldogan élni, noha nagyfokú jólét lehetősége sincs kizárva.

Sok éven át ide vágyódtam Angliából, hol Newman & Holt Ltd részvénytársaság elnökhigazgatója voltam, mely villanyossági cikkek és építkezési anyagok nagyban ~~szükség~~ eladásával foglalkozott. A vállalat nem volt jelentéktelen, de komoly pénzt csak egy "találmánnyal" kerestem, melyről csak kacajjal lehet beszélni. Ez egy szabadalmazott "biztonsági" DUGÓ volt, eredetileg hűszigetelő palackok részére kieszelve. De, legnagyobb bámulatomra, a közönség mindenféle alkalmazást fedezett föl, sőt, ipari célokra egy hiánypótló eszköznök bizonyult. Esküszöm, hogy viccnek szántam ezt a "találmányt" és nem tehetek róla, hogy 100% hasznára, több mint egy millió darab kelt el belőle.

1933-ban Winckler Pista (de mortuis nil nisi bonum) felajánlotta nekem a Kéltkereskedelmi Hivatal londoni megbízotti állását. Örömmel fogadtam el ezt a pozíciót. Kiléptem az üzletből és átvedlettem gondterhes, szüntelenül szorgoskodó kalmárból, aránylag szerény javadalmazású, de csak hivatalos órák alatt munkálkodó köztisztviselővé.

A második világháború véget vetett ennek a foglalkozásnak is. Némi kísérletezés után, kaptam egy hadiipari beosztást, mint "tanácsadó" (consultant) egy műveletben, melynek létezéséről előzőleg fogalmam sem volt. Közvetlen feljebbvalóm Churchill unokaöccse volt. A háború befejeztével ez is megszűnt.

(Tempora mutantur.) Most tehát ismét pályaválasztás előtt álítam. Ez volt az alkalom, hogy Londontól elbúcsúzzam és Kaliforniában próbáljak szerencsét.

Ideérkezésemet követő napon, Doráti Antal, az orosz ballet akkori karnagya (azidőben barátom, de elhidegült köztünk a viszony, amikor egy más nőt vettem vettem feleségül, mint akit Doráti né részére előirányzott) meghívott engem többedmagammal egy proscénium páholyba a hollywoodi szabadterei színházban.

Az első szünetben a kulisszák mögé mentem, hogy Dorátinak gratuláljak kitűnő dirigálásáért. Ott, látva a remek jelmezekbe bujtatott isteni nőket és a hozzájuk illő daliákat, kedvem szottyant, hogy én is közéjük álljak. Doráti biztosított, hogy niesen könnyebb ennél és betuszkolt az öltözőbe, hol egy bácskai sváb öltöztetőmester gyakorlott kezei gyorsan ráraktak egy égszínkék bugyogót, kanárisárga csizmákat, sötétkék "Ferenc Jóska"-szerű, aranygombos kabátot, világoskék övet és egy hatalmas medvebőr kucsmát, mire kineveztek doni kozáknak.

Alig készült el ez a transzformáció, kituszkoltak a színpadra, anélkül, hogy bárki akár csak egy szónyi utasítást adott volna, hogy mi a teendőm. A következő pillanatban fényárban úszott a színpad, játszott a zenekar és én egy fantasztikus csoport "népség, katonaság" közepette találtam magam. Hamarosan rájöttem, hogy szerepem imbolygásból áll. Imbolyogtam két teljes jeleneten keresztül, anélkül hogy ügyetlenségem szembetűnő lett volna.

Doráti többi vendégei — köztük a nekem szánt delnő — halálra röhögtek magukat rajtam, míg a közelükben ülő közönség nem tudta elképzelni, hogy mi a nevetnivaló. Kaptam 1 dollár tiszteletdíjat, ami, mint megtudtam, ad hoc statisztáknak jár. A dollárt, mint első amerikai keresetemet, talizmánként hitvesemnek adtam, ki azt gondatlanul eltékozolta. Ezért nem tudunk elég pénzt keresni, hogy úgy élhessünk, mint ahogy élünk.

Ezen első és utolsó nyilvános szereplésem után megkezdtem amerikai új életem első programszámát: egy egész évi teljes pihenést, annak a sok pihenés nélküli londoni éjszakának pótlására, melyet a Luftwaffe meg az angol elhárító ágyúk tettek álmatlanná. (Solamen miseris socios habuisse malorum.) (Három irodámat pusztították el a sárgaföldig; egy lakásomat tették lakhatatlanná.)

Idővel, egy itteni magyar ingatlan ügynök meghívott társának és így sodródtam ebbe a foglalkozásba, ami itt egészen más, mint Középeurópában.

Ezidőtájt — 11 évi, fokozatosan szorosabbodó barátság után (gutta cavat lapidem, non vi sed saepe cadendo) — egy igen előnyös küllemű, rendkívül

kellemes magaviseletű, magas intelligenciájú és kiváló képzettségű fehér személy ajánlotta fel kezét és szívét, minekfolytán én őt, immár további 11 éve hitvesemnek tiszteltem.

E hölgy most már 8 éve a nagy Kalifornia egyetem (U.C.L.A.) előadója és 4 éve egyúttal a Los Angelesi múzeum egyik osztályvezetője. Ma már országsszerte elismert tekintély szakkörökben (történelmi öltözékek és antik szövetek). Jelenleg, a múzeum kiküldetésében, Londonban, Párisban, Lyonban, Velencében és Romában végez kutatómunkát és vásárol anyagot.

Egyébként boldogan élünk házikónkban, mely egy bájos kert közepén áll, hol narancs, citrom, banán, dió, barack, szilva, szőlő és ezer virág terem télen, nyáron.

Nem lehet titok Előttetek, hogy hány éves vagyok. Hajam van elég és őszbe csavarodik. Fehér bajuszomat nikotin festi szőkére. Megtestesültem, de nem vagyok kövér. Régi sebestülésemből egy állandóan fájdalmas térd maradt vissza, de egyébként igen JÓ KONDISZIÓBAN VAGYOK. Ha talán van is benne némi önámítás, az az elképzelésem, hogy, lefokozottabb mértékben, minden ifjúkori képességem megvan. Tény az, viselkedésem friss és életfelfogásom állandóan vidám.

Munkabírásom nagyon kielégítő. Rengeteg mindkettőnk munkája, de kedvünkre való. Általában:

Ki a Tisza vizet issza
Vagyik annak szíve vissza.
De azonban,
Ki a Missisippit szopja,
A napot inkább itten lopja.

In hoc signo vincam. Szíven mélyéből küldöm legjobb kívánságaimat és lelkemből ismételten köszönöm jószágos megemlékezéseket. Áldjon meg az Isten!

Régi szeretettel

Winkler Jenő Tök

(Eugene Holt)

és ΞΕΝΕ ΒΕΛΗΘ ΜΕΛΗΤΕΣ

